

Tarkastuslautakunnan lausunto valtuustolle vuoden 2026 toisesta osavuositarkastuksesta ja konserniraportista

Tarkastuslautakunta 8.9.2026

Espoo-tarinan tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto hyväksyi Espoo-tarinan eli kaupungin strategian valtuustokaudelle 2025–2029 lokakuussa 2025. Espoo-tarinasta on koottu valtuustokaudelle tiekartta. Tiekarttaan on määritetty seitsemän päätavoitetta, joista on johdettu yhteensä 26 valtuustokauden tavoitetta. Tavoitteiden mittarit hyväksytään vuosittain talousarvion yhteydessä. Valtuustokauden tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan valtuustolle vuosittain osavuosisikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. Valtuustokauden puolivälissä sekä lopussa Espoo-tarinan toteutumisesta tehdään valtuustolle syvempi analyysi.

Neljän tavoitteen osalta raportoidaan poikkeamista

Vuoden 2026 toisen osavuosisikatsauksen raportoinnin mukaan 11 tulostavoitteen arvioidaan tässä vaiheessa toteutuvan ja kuuden tavoitteen arvioidaan toteutuvan osittain. Lisäksi viiden tavoitteen osalta toteutumisen tilannetta ei ole voitu arvioida. Neljän tavoitteen osalta raportoidaan poikkeamista:

- 1.1. Lukutaito vahvistuu. 2.- ja 4.-luokkalaisten keskitasoisesti tai sitä sujuvammin lukevien osuus ikäluokasta ei kasvanut tavoitteen mukaisesti suomenkielisten eikä vieraskielisten osalta. 7.-luokkalaisten tulokset raportoidaan myöhemmin. Ruotsinkielisten palvelujen osalta osavuosisikatsauksessa raportoidut tulokset ovat ensimmäiset ja luovat lähtöarvot vuoden 2027 testiin.
- 2.2. Tasapainoiset alueet. Vapaarahoitteisia omistusasuntoja asuntotuotannossa (kerrostalo) oli seitsemän prosenttia tavoitteen ollessa 45 prosenttia. Uusien omistusasuntojen suhde vuokra-asuntoihin ei kasvanut tavoitteen mukaisesti. Raportoinnin mukaan heikko suhdanne hidastaa edelleen maankäyttösopimusten tekemistä ja tonttien luovutusta. Asuntoaloituksia on vähän, eikä tavoitteiden vaikutus omistus- ja vuokra-asuntojen jakaumaan ole vielä nähtävissä.
- 4.4. Paras opiskelukaupunki. Studentum.fi-selvityksessä Espoo sijoittui kokonaispisteissä seitsemännelle sijalle tavoitteen ollessa parantaa aikaisempaa kuudetta sijaa.
- 5.2. Yhteinen Espoo. Espoon pienalueittain lasketun erilaisuusindeksin arvo oli 28,7 prosenttia. Tavoitteena on, ettei indeksi kasva lähtöarvostaan, joka oli 28 prosenttia. Raportoinnin mukaan indeksin arvo tarkoittaa, että suomalais- ja vieraskielinen väestö on jakautunut kaupungin sisällä melko tasaisesti ja alueellinen eriytyminen on suhteellisen lievää. Indeksien muutoksen raportoidaan olevan Espoossa kasvusuuntainen 2020-luvulla.

Toteutumätiedoissa myös myönteisiä kehityssuuntia toimintaympäristön epävarmuuksista huolimatta

Osavuosisikatsausraportoinnin mukaan valtuustokauden tavoitteiden seurannassa on nähtävissä myönteisiä kehityssuuntia. Tavoitteiden etenemisen on raportoitu olevan hyvää työllisyyden, kotoutumisen, luonnon monimuotoisuuden sekä talouden

tasapainottamisen kokonaisuuksissa. Osan tavoitteista raportointi tarkentuu vuoden loppuvuodella saatavien mittaritietojen perusteella.

Raportoidun mukaan toimintaympäristön epävarmuus, erityisesti rakentamisen suhdan-
netilanne ja työmarkkinoiden heikentyminen, heijastuu useiden tavoitteiden etenemi-
seen.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Keskeisistä tavoitteista toteutumatta ovat jäämässä lukemisen oppimistulokset sekä alueellisen eriytymisen kehitys. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan epävarmuutta si-
sältyy toisessa osavuosikatsauksessa esitettyjen arvioiden lisäksi useiden muidenkin to-
teutuneeksi tai osin toteutuneeksi arvioidun tavoitteen toteutumiseen. Usean tavoitteen
toteutumista ei voida vielä kattavasti arvioida, koska osa mittarien toteumatiedoista
saadaan vasta tilikauden päättymisen jälkeen. Osavuosikatsauksessa todetuista poik-
keamista ei ole raportoitu, mihin toimenpiteisiin kaupunki ryhtyy tilanteen korjaamiseksi.

Valtuustokauden 2025–2029 tavoitteille asetetut mittarit ovat osin konkreettisempia ja
monipuolisempia aikaisemman valtuustokauden tulostavoitteisiin verrattuna. Osa tavoit-
teista on kuitenkin hyvin laajoja, eivätkä tavoitteelle asetetut mittarit kuvaa tavoitetta
kokonaisuudessaan tarpeeksi kattavasti. Arvioinnissa nousi esiin kysymys, riittääkö esi-
merkiksi tavoitteessa 5.2. ”Yhteinen Espoo” asetettu mittari kattamaan tavoitteen lin-
jauksia myös muun muassa syrjintää ja rasismia vastaan toimisesta. Tavoitteessa 5.3.
”Paikka osaajille” linjataan muun muassa Espoosta Pohjoismaiden parhaana paikkana
kansainvälisille osaajille. Linjaus on visiona kannatettava, mutta raportointi tavoitteesta
ei tarjota konkreettista vertailutietoa muista Pohjoismaista. Lisäksi tavoitteen linjauk-
sesta espoolaisten innovaatioiden ja yritysten kasvun tukemisesta kansainvälisille mark-
kinoille ei ole johdettu valtuustolle raportoitavaa mittaria.

Tavoitteille on asetettu myös mittareita, joista ajankohtaista tietoa ei ole saatavilla ta-
lousarviovuonna välttämättä lainkaan. Tavoitteen 1.2. ”Opinpolku kantaa” mittariksi on
asetettu Karvin oppimistulosten arvioinnit, mutta raportoinnin mukaan oppimistuloksia
ei ole vuonna 2026 saatavilla. Tavoitteen 2.5. ”Toimivat yhteydet” mittareina on HSL:n
liikkumistutkimuksen tuloksia, joista tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2023. Kattava liik-
kumistutkimus toteutetaan noin viiden vuoden välein. Uutta tietoa on siis odotettavissa
vasta valtuustokauden lopulla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan valtuustokauden tavoitteissa tulisi hyödyn-
tää mittareita, joista saadaan ajankohtainen tieto viimeistään kunkin vuoden tilinpäätök-
sessä. Mikäli tiedossa on, ettei valitusta mittarista tietoa tule samaan, olisi tarkoituk-
senmukaisempaa korvata mittari niin, että valtuustolla on päätöksenteossaan käytössä
tavoitteesta mahdollisimman ajankohtaista tietoa. Espoo-tarinan puolivälitarkastelussa
sekä valtuustokauden lopussa tehtävässä yhteenvedossa voisi vetää yhteen kaikkien ta-
voitteesta valtuustokauden aikana hyödynnettyjen mittarien tuloksia toteutumisen arvi-
oimiseksi.

Valtuustokauden tavoitteiden mittareiden lähtö- ja tavoitetasoja on tarkennettu talousarviosta. Raportoinnista ei käy yksiselitteisesti ilmi, ovatko raportoidut tavoitetasot asetettu saavutettavaksi talousarviovuoden aikana vai valtuustokauden loppuun mennessä. Valtuusto voi reagoida mahdollisiin poikkeamiin tarvittavin lisätoimenpitein tarpeeksi ajoissa, mikäli mittarien tavoitetasot porrastetaan talousarviovuosille.

Tarkastuslautakunnan suositus

Tavoitteiden mittarien tavoitearvot tulee määritellä selkeästi. Mittareita asettaessa tulee varmistaa, että mittarit kuvaavat tavoitetta mahdollisimman hyvin, kaupunki voi niihin omalla toiminnallaan vaikuttaa ja mittareista saadaan päivitetyt toteumatiedot viimeistään tilinpäätökseen. Erityisesti toteutumattomista tavoitteista on raportoitava, mihin toimenpiteisiin kaupunki ryhtyy tilanteen korjaamiseksi.

2 Espoon kaupungin talouden ja toimintaympäristön kehitys

Kaupungin taloudellisen toimintaympäristön haastavimmat riskit liittyvät yhä vahvemmin kasvavien palvelu- ja investointitarpeiden hallintaan. Väestönkasvun myötä palvelutarpeen nopea kasvu aiheuttaa ennakoimattomasti nousevia kustannuksia kaupungin monissa toiminnoissa.

Valtuustokauden 2025–2029 tavoitteena on, että Espoon talous on kestävällä pohjalla. Tavoitteena on muun muassa tasapainottaa Espoon talous siten, että emokaupungin asukaskohtainen lainakanta on vuonna 2029 korkeintaan vuoden 2025 tasolla. Lisäksi tavoitellaan verotuksen pitämistä kilpailukykyisenä keskeisten vertailukaupunkien joukossa sekä menojen kasvun palauttamista kestäväksi tulopohjan kehitykseen nähden ja että tulorahoituksen osuus investointien rahoittamisessa nousee.

Espoo-tarinan mukainen kokonaissopeutustarve on 220 milj. euroa vuosina 2027–2029. Tämä tarkoittaa vuositasolla noin 70 milj. euron vaikutusta. Valtuuston neuvottelutoimikunta pääsi huhtikuun lopussa neuvottelutulokseen Espoon talouden tasapainottamisesta vuosille 2027–2029.

Kaupunginhallitus päätti elokuussa 2026 taloudellisen, rahoituksellisen ja toiminnallisen tilanteen perusteella sekä valtuuston neuvottelukunnan talouden tasapainotuksen neuvottelutuloksen toteuttamiseksi yhteistoimintaneuvotteluiden käynnistämisestä osana talouden tasapainotustyötä sekä vuoden 2027 ja 2028–2029 taloussuunnitelman laadintaa.

Väestönkasvun arvioidaan olevan samalla tasolla kuin viime vuonna

Espoon väestönkasvu on hidastunut hieman viime vuosina ja kuluvan vuoden kasvunuste on noin 4 800 asukasta, mikä on samalla tasolla kuin vuonna 2025. Tammi-heinäkuussa 2026 Espoon väestö kasvoi 2 790 asukkaalla, mikä on 340 asukasta vähemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana. Ennakkotietojen mukaan Espoon väestömäärä heinäkuun lopussa oli 328 500 ja väestö kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan tammi-kesäkuussa kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 7–15-vuotiaissa. Eniten ennakkotietojen mukaan kasvoi 65 vuotta täyttäneiden määrä.

Espoon väestöä lisäsi tammi-heinäkuussa eniten kuntien välinen nettomuutto 1 300 asukkaalla ja nettomaahanmuutto lisäsi väestöä 400 asukkaalla. Nettomaahanmuuttoa oli noin 640 henkeä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Luonnollinen väestönmuutos lisäsi Espoon väestöä 1 100 henkeä.

Tilikauden tuloksen ennustetaan ylittävän talousarvion

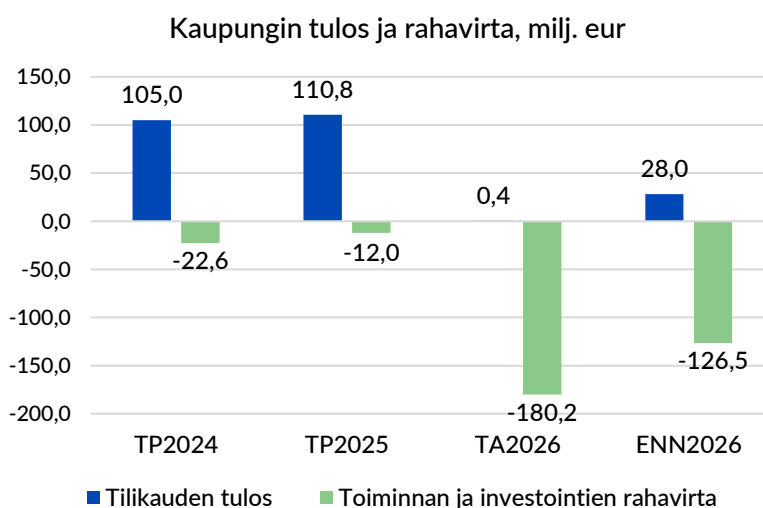
Ulkoisia toimintatuottoja ennustetaan toisen osavuositarkastuksen mukaan kertyvän 346,3 milj. euroa, joka on 12 milj. euroa talousarviota enemmän. Toimintatuottojen kertymään ovat vaikuttaneet muun muassa kasvaneet asiakasmaksutulot, maankäytön sopimustulot ja laskennallinen kotoutumiskorvaus. Maanmyyntituottoja ennustetaan kertyvän talousarvion mukaisesti.

Ulkoisten toimintakulujen ennustetaan alittavan talousarvion 22 milj. eurolla. Keskeisimmät alitukset ovat tietohallinnossa, HSL:n kuntaosuudessa ja Länsimetron vastikkeissa.

Vuosikatteen arvioidaan olevan 243,5 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi ennustetaan 28 milj. euroa. Tilikauden tuloksen ennakoidaan ylittävän talousarvion 27,6 milj. eurolla. Rahoitustuottojen toteumaksi ennustetaan 39,6 milj. euroa, joka on noin 15 milj. euroa talousarviota enemmän.

Toiminnan ja investointien rahavirran ylijäämäinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Alijäämäinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Vuoden 2026 rahavirran ennustetaan olevan noin 126,5 milj. euroa negatiivinen, joka on 53,7 milj. euroa talousarviota parempi. Toiminnan ja investointien rahavirta ei riitä investointien rahoittamiseen.

Investointien määrärahaennusteen arvioidaan alittavan talousarvion

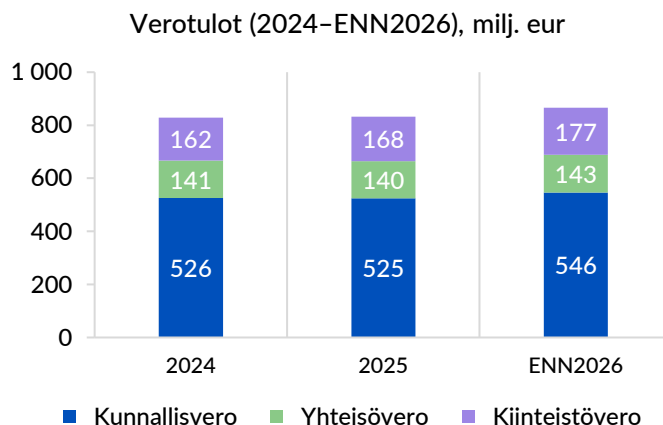
Kaupungin investointien kokonaismääräksi ennustetaan 374 milj. euroa. Ennustetta on alennettu 5 milj. eurolla ensimmäisestä osavuositarkistuksesta ja toteuman arvioidaan alittavan talousarvion 27 milj. eurolla. Toimitilahankkeissa on yksittäisissä hankkeissa poikkeamia ja aikataulumuutoksia, joiden määrärahavarausta on tarkistettu vastaamaan hankkeiden etenemisen aikataulua. Kokonaisuudessaan toimitilarakentamisen ennustetaan toteutuvan 25 milj. euroa talousarviovarausta alhaisempana. Infrarakentamisen investointimäärärahojen ennustetaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. ICT-hankkeissa on projektikohtaisia poikkeamia, joihin on vaikuttanut suunnitelmien ja käyttöönottojen aikataulumuutokset. ICT-hankkeiden arvioidaan toteutuvan noin 3 milj. euroa talousarviota alhaisempana.

Talousarviolainaa ei ole nostettu kuluvan vuoden aikana

Konsernitilin saldo oli toisen osavuositarkistuksen mukaan 309,8 milj. euroa. Kaupungin lainasalkku on 711,2 milj. euroa, josta kiinteäkorkoista lainaa on noin 74 prosenttia ja keskikorko on 1,1 prosenttia. Vuoden 2026 aikana lainojen lyhennysten ennustetaan olevan 52,9 milj. euroa. Talousarviossa on budjetoitu 207,7 milj. euroa uutta lainannostovaltuutta, jota ei ole käytetty kuluvan vuoden aikana.

Verotuloennustetta on alennettu lisää ensimmäisestä osavuositarkastuksesta

Verotulojen ennustetta on alennettu talousarviosta yhteensä 24 milj. euroa, josta kunnallisveron osuus on 16 milj. euroa ja kiinteistöveron 8 milj. euroa. Toiseen osavuositarkastukseen ennustetta alennettiin 14 milj. euroa ensimmäisestä osavuositarkastuksesta. Heikko työllisyyskehitys ja hidas talouskasvu ovat heikentäneet hieman arvioitua verotulojen kasvua. Lisäksi verovuoden 2025 kunnallisveron oikaisu marraskuun tilityksessä tulee ennakkotietojen mukaan olemaan Espoolle 15,6 milj. euroa negatiivinen. Vuoden 2026 verotulojen arvioidaan olevan 866,6 milj. euroa ja vuoden 2025 toteuma oli 832,1 milj. euroa. Valtionosuuksien toteumaksi ennustetaan 476,2 milj. euroa ja niiden arvioidaan ylittävän talousarvion 2,5 milj. eurolla. Valtionosuuksien toteuma vuonna 2025 oli 455,3 milj. euroa.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Espoon väestö kasvaa edelleen voimakkaasti suhteessa muihin kuntiin ja väestönkasvun ennustetaan toteutuvan vuoden 2025 tasolla. Väestönkasvu lisää palvelujen tarvetta ja kasvattaa kaupungin käyttötalous- ja investointimenoja tulojen kertymää nopeammassa tahdissa. Suomen taloudessa on nähtävissä käänne parempaan suhdanteeseen, mutta sen positiiviset vaikutukset näkyvät viiveellä.

Vuoden 2027 talousarvion sekä vuosien 2028–2029 kehyspäätöksen yhteydessä todettiin sote-uudistuksen muuttaneen Espoon tulopohjaa pysyvästi heikentäen sen taloudellista asemaa. Edellisellä valtuustokaudella toteutetun Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimeenpanon raportointiin jääneen puutteelliseksi, koska rakenteellisia muutoksia ei saatu toteutettua riittävästi. Talouden tasapainottaminen ja velkaantumisen pysäyttäminen edellyttävät pysyviä rakenteellisia muutoksia.

Vuoden 2026 verotulojen kertymän ennustetta on alennettu talousarviosta. Taustalla vaikuttavat heikko työllisyyskehitys ja talouskasvun hitaus. Ulkoisten toimintakulujen ennustetaan alittavan talousarvion ja ulkoisia toimintatuottoja ennustetaan kertyvän talousarviota enemmän. Tilikauden tuloksen ennustetaan ylittävän talousarvion. Toiminnan ja investointien rahavirran ennusteen mukaan noin 126,5 milj. euroa investoinneista on katettava joko kassavaroja vähentämällä tai lainanotolla.

Tarkastuslautakunnan suositus

Taloutta koskevassa päätöksenteossa tulee korostaa pitkäjänteisyyttä. Kasvukaupungissa vuosikatteen on oltava selvästi poistoja suurempi, jotta kaupunki selviää korvaus- ja kasvuinvestoinneista sekä lainanlyhennyksistä. Talouden rakenteellinen tasapaino on turvattava, jotta uuden Espoo-tarinan tavoitteiden ja kuntalaisten peruspalveluiden toteutuminen varmistetaan.

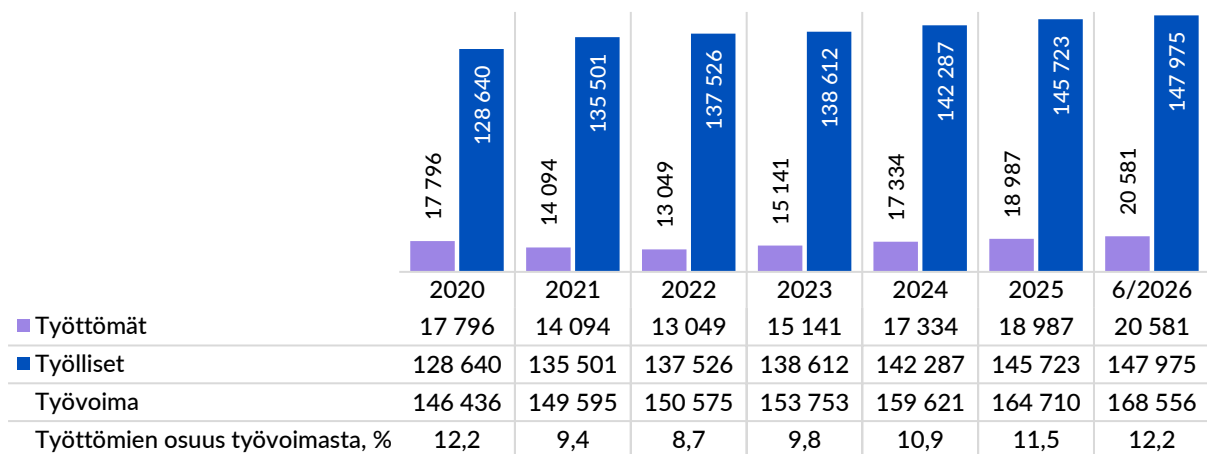
3 Työllisyystilanne Espoossa

Espoon ja Kauniaisten työllisyysalueella Espoo toimii vastuukuntana ja järjestää palvelut työllisyysalueen työnhakijoille sekä palvelee työnantajia alueellisesti. Työllisyyspalvelujen tehtävänä on vastata siihen, että työnhakijat työllistyvät nopeasti ja espoolaiset yritykset saavat osaavaa työvoimaa sekä luoda toiminnallaan edellytykset sille, että työ ja tekijät kohtaavat. Espoon työllisyysalueen erityispiirteet ovat nuorten määrä, korkeasti koulutettu väestö ja voimakkaasti kasvava vieraskielinen väestö. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan työttömyys ei ole selitettävissä yksinomaan suhdanteilla, vaan kyseessä on moniselitteinen ilmiö. Työttömyyden eri tyyppejä ovat rakenteellinen työttömyys sekä suhdanne-, kitka- ja kausityöttömyys.

Erityisesti nuorten työttömyys on kasvussa

Kesäkuun 2026 tilanteessa työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut 8,4 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Työttömien osuus työvoimasta oli 12,2 prosenttia, mikä on 0,7 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuosi sitten. Kuntavertailussa Espoon (12,2 prosenttia) ja samaan työllisyysalueeseen kuuluvan Kauniaisten (8,9 prosenttia) työttömien osuus työvoimasta olivat suurten kaupunkien vertailussa matalimmat. Työttömyyden kasvu oli kuitenkin Espoo-Kauniaisten työllisyysalueella suurten kaupunkien toiseksi nopeinta. Avoimien työpaikkojen määrä lisääntyi vuoden takaiseen verrattuna. Avoimia työpaikkoja oli Espoossa 722.

Työllisten ja työttömien määrä työvoimasta Espoossa 2020–6/2026

Työttömyyden kasvu painottuu erityisesti nuoriin. Alle 25-vuotiaiden työttömyys kasvoi 31,5 prosenttia ja alle 30-vuotiaiden 16 prosenttia edellisen vuoden kesäkuusta. Alle 30-vuotiaita työttömiä on enemmän kuin yli 55-vuotiaita työttömiä. Pitkäaikaistyöttömien määrä nousi 8,9 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna.

Osavuositilastusraportoinnin mukaan kevään 2020 työttömyyshuipun jälkeen työttömyys ei ole missään vaiheessa palautunut koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Vaikka Suomen taloudessa nähdään nyt käännettä parempaan, positiiviset vaikutukset työmarkkinatilanteeseen ja sitä kautta myös kaupungin työttömyyslukuihin tulevat viiveellä.

Työttömyysetuusmenoihin ennustetaan ylitystä

TE-uudistus siirsi työvoimapalveluiden järjestämisvastuun ja laajemman työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kunnille vuoden 2025 alusta. Uudistuksen jälkeen kunnat osallistuvat työttömyysetuuden perusosan suuruisen osan rahoitukseen aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettiin koskemaan myös ansio- ja peruspäivärahaa.

Työttömyysetuusmenojen laajeneva rahoitusvastuu korvattiin kunnille valtionosuuden lisäyksenä. Espoon vuoden 2025 valtionosuuksiin valtio lisäsi noin 9 milj. euroa kattamaan laajenevaa rahoitusvastuuta. Valtionosuuden lisäys pysyy samalla tasolla vuonna 2026.

Työttömyysetuuksien talousarvio vuodelle 2026 on yhteensä 44,1 milj. euroa, josta yleistuki on 39,9 milj. euroa ja ansiopäiväraha noin 4,2 milj. euroa. Osavuositilastusraportoinnin mukaan työttömyystukien kuntalaskutuksessa on havaittu maahanmuuttajien työttömyystukien laskutukseen liittyvä virhe. Virheen vuoksi kunnilta on laskutettu myös sellaisia työmarkkinatuen ja yleistuen menoja, jotka kuuluisivat valtion rahoitusvastuulle. Laskutus korjataan takautuvasti, mutta sen euromääräisestä vaikutuksesta ei ole vielä saatu tarkempaa tietoa.

Työttömyysetuuksien ennustetaan ylittävän noin 7,2 milj. euroa. Yleistuki ylittyy noin 6,7 milj. euroa ja ansiosidonnainen päiväraha noin 0,5 milj. euroa. Talousarvion toteumaennuste on yhteensä noin 51,2 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2025 arviointikertomuksessaan, että työttömyysturvan Espoon rahoitusosuuden alentamiseksi tehtäviä toimenpiteitä on määrätietoisesti jatkettava ja tehostettava.

Työllisyyspalvelujen vastauksen mukaan työnantajien palvelu- ja rekrytointitarpeita karotetaan ja etsitään piilotyöpaikkoja. Lisäksi järjestetään koulutuksia, joiden tavoitteena on työnhakijoiden työllistyminen suoraan yritykseen. Rekrytointitapahtumia järjestettiin vuoden 2026 tammi-toukokuussa 13, joihin osallistui 3 407 asiakasta ja 71 työnantajaa ja niistä työllistyneitä oli raportointihetkellä 76 henkilöä. Käyttöön otetuilla rekrytointituilla edistetään työnhakijoiden työllistymistä ja madalletaan työnantajan kynnystä työttömän työnhakijan palkkaamiseen. Starttirahalla tuetaan uutta yritystoimintaa ja alkavien yritysten edellytyksiä yrittäjyyteen. Henkilöstöasiakaspalvelussa työnhakija-asiakkaat on jaettu heidän palvelutarpeensa mukaisesti tiimeihin ja vastuuasiantuntijoille.

Osaamiskeskukset edistävät vieraskielisten asiakkaiden kielitaitoa, työnhakutaitoja ja ammatillista osaamista. Työpaikoille voidaan tarjota S2-tukea sekä luoda oppisopimus- ja työkokeilumalleja. Hankalassa työmarkkinatilanteessa olevien työllistämiprojektissa tuetaan sekä työnantajaa että työnhakijaa. Työllisyyspalveluiden toiminnan tehokkuutta ja työllistymistä edistetään useilla digitaalisilla ratkaisuilla. Lisäksi Espoon kaupunki on pyrkinyt edunvalvonnan kautta vaikuttamaan lainsäädäntöön.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Kesäkuun 2026 tilanteen mukaan työttömyys on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna. Kasvu on painottunut erityisesti nuoriin. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuoden takaisesta. Myönteistä kehitystä on, että avointen työpaikkojen määrä Espoossa on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna. Talouden positiivisen käänteen vaikutukset näkyvät kaupungin työttömyyslukuissa kuitenkin viiveellä.

Kaupungin maksamat työttömyysetuuksien kustannusten arvioidaan olevan 51,2 milj. euroa vuonna 2026 ylittäen talousarvion yli 7 milj. eurolla. Kuntien maksuvastuu työttömyysturvan rahoitusosuudesta laajentui merkittävästi vuodesta 2025 alkaen. Vuoden 2025 toteutuneet kustannukset olivat 48,5 milj. euroa, kun vielä vuonna 2024 toteutuma oli 29 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta jatkaa työllisyystilanteen kehityksen seurantaan arvioidessaan valtuustokauden tavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunnan vuoden 2026 arviointiohjelman arviointiaiheena on työllisyyden edistäminen työllisyyspalveluissa. Lisäksi työllisyyspalveluita kuullaan osana pääkaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteisarviointia, jonka aiheena on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien täysi-ikäisten nuorten tukeminen.

Tarkastuslautakunnan suositus

Työllisyyspalveluiden tulee selvittää ja ottaa käyttöön kustannustehokkaat tavat työllisyyden edistämiseen.

4 Hiilineutraali Espoo 2030

Espoon kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on alueella tuotettujen päästöjen 80 prosentin vähennys vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Jäljelle jäävä 20 prosentin osuus voidaan sitoa hiilinieluihin tai kompensoida muilla keinoilla. Espoon hiilineutraaliustavoite kattaa kaupungin alueelliset päästöt. Päästötavoite ei sisällä rakentamisen, ruoan, tavaroiden ja palveluiden kulutuksesta syntyviä päästöjä, jotka syntyvät Espoon rajojen ulkopuolella. Espoon tavoite on kuitenkin saada alueellisten päästöjen ohella myös kulutuksen päästöt laskemaan.

Päästöt eivät ole laskeneet tavoitteeseen nähden riittävästi

Alueelliset päästölaskennat keskittyvät paikallisiin päästöihin ja auttavat tunnistamaan alueelliset painopisteet päästöjen vähentämisessä. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY) laskee pääkaupunkiseudulle alueellisen päästölaskennan vuosittain.

Vuonna 2025 Espoon kaupungin päästöt olivat vähentyneet 23 prosenttia vuodesta 2024. Erityisesti kaukolämmön päästöt laskivat Espoossa voimakkaasti. Päästöt putosivat vuodessa 62 prosenttia. Taustalla vaikuttaa kivihiilen käytön päättyminen kaukolämmön tuotannossa Espoossa huhtikuussa 2024.

Suurin päästölähde Espoossa on liikenne, joka muodostaa noin puolet Espoon kokonaispäästöistä. Vuonna 2025 liikenteen päästöt tippuivat vuoden 2024 tasosta seitsemän prosenttia. Vuoteen 2025 mennessä liikenteen päästöt ovat tippuneet vuoden 1990 tasosta 11 prosenttia.

Kokonaispäästöt ovat laskeneet vuoden 1990 tasosta 48 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Osavuosikatsauksen mukaan päivitettyt päästöskenaariot osoittavat, ettei Espoo nykyisillä toimilla olisi pääsemässä tavoiteltuun 80 prosentin päästövähennykseen vuoteen 2030 mennessä. Talousarviossa 2026 linjattiin tiekartan puolivälitarkastelun aikaistamisesta ja lisätoimenpiteiden tuomisesta valtuuston päätettäväksi. Tiekartan puolivälitarkastelu on osavuosikatsauksen mukaan valmistumassa ja se viedään päätöksentekoon syksyn aikana.

Hiilinielujen vaikutus jää rajalliseksi suhteessa kokonaispäästöihin

Espoon tavoitteena on, että 80 prosentin päästövähennystavoitteesta jäljelle jäävä 20 prosentin osuus voidaan sitoa hiilinieluihin tai kompensoida. HSY on laatinut pääkaupunkiseudun maankäyttösektorin hiilitaseselvityksen vuosilta 2023–2024. Selvityksen mukaan Espoon hiilinielut sitovat hiilidioksidia noin 113 000 tonnia vuodessa.

Hiilinielujen vaikutus jää rajalliseksi suhteessa kaupungin kokonaispäästöihin. Osavuosikatsauksen mukaan hiilinielut jäävät ilmastotavoitteen mukaisesta 20 prosentin osuudesta.

Valtuustokauden tavoitteessa seurataan myös kulutuksen päästöjä

Hiilineutraaliustavoitteen toteutumista seurataan valtuustokauden tavoitteessa ”Päästöt vähenevät”. Alueella syntyvien kokonaispäästöjen ja asukaskohteisten päästöjen lisäksi tavoitteen mittareina seurataan myös kulutuksen kokonais- ja asukaskohtaisia ilmasto-päästöjä.

Kulutuksen päästöt ovat alueella syntyviin päästöihin verrattuna suuremmat. Vuonna 2024 kulutuksen päästöt olivat Espoossa asukasta kohden 8,35 t CO₂-ekv. Alueella tuotetut päästöt olivat vuonna 2024 asukasta kohden 2,2 t CO₂-ekv.

Kulutukseen perustuvat laskennat ottavat huomioon kuntalaisten aiheuttamat päästöt huolimatta siitä, missä kulutetut hyödykkeet on tuotettu. Alueelliset ja kulutukseen perustuvat päästölaskennat ovat osittain päällekkäisiä. Ne täydentävät toisiaan ja tarjoavat yhdessä laajemman tietopohjan kunnan ja kuntalaisten toiminnasta aiheutuvista kasvi-huonekaasupäästöistä. Alueelliset ja kulutukseen perustuvat laskentatavat eivät ole täysin vertailukelpoisia ja kulutuksen päästöjen laskentaa kehitetään edelleen. Espoon kaupunki on mukana kehittämässä kulutuksen päästöjen kaupunkitasoista seuranta.

Päästöjen lisäksi valtuustokauden tavoitteen mittareina seurataan kestävien käyttövoimien osuutta ajoneuvokannasta sekä purkurakennuksien materiaalikohtaista vähimmäiskierrätysvaatimusta. Vuoden 2026 toisessa osavuositarkastuksessa tavoitteen arvioidaan kokonaisuudessaan toteutuvan osittain.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Valtuustolle raportoidaan valtuustokauden tavoitteessa ”Päästöt vähenevät” hiilineutraaliustavoitteen toteutumisesta aikaisempaa monipuolisimmin mittarein. Alueella syntyvien päästöjen lisäksi tavoitteen mittarina seurataan tällä valtuustokaudella myös kulutuksen päästöjä. Tavoitteen mittariksi on asetettu lisäksi ajoneuvokannan kestävien käyttövoimien kehitys. Kiertotalous on huomioitu tavoitteessa mittaamalla purkurakennusten materiaalikohtaista vähimmäiskierrätysvaatimusta. Osavuositarkastuksessa tavoitteen on arvioitu toteutuvan osittain.

Vuoden 2025 toteumatiedot osoittavat, etteivät Espoon kokonaispäästöt ole laskeneet riittävästi suhteessa kaupungin hiilineutraaliustavoitteeseen. Lisäksi arvioidaan, etteivät kaupungin hiilinielut ole riittävät suhteessa tavoitteeseen. Tavoitteen toteutumiseksi lisätoimenpiteet ovat välttämättömiä. Tiekartan puolivälitarkastelu on osavuositarkastuksen mukaan valmistumassa ja se viedään päätöksentekoon syksyn 2026 aikana.

Tarkastuslautakunta jatkaa hiilineutraaliustavoitteen toteutumisen arviointia valtuustokauden aikana. Tarkastuslautakunnan vuoden 2026 arviointiohjelmassa hiilineutraaliustavoitteeseen liittyviä arviointiaiheita ovat kulutuksen päästöjen vähentäminen, kestävä rakentaminen kaupungin rakennushankkeissa sekä kestävyyskasvatus perusopetuksessa.

5 Espoo-konserni

Konsernitavoitteista yli puolen arvioidaan toteutuvan suunnitellusti

Konserniyhteisöille on asetettu yhteensä 31 tulostavoitetta vuodelle 2026. Kesäkuun lopun tilanteen mukaan 17 konsernitavoitteen arvioidaan toteutuvan ja 13 tavoitteen toteutuvan osittain tai niitä ei voida vielä arvioida. Yhden tavoitteen arvioidaan jäävän toteutumatta kokonaan. Tarkastuslautakunta on tässä lausunnossa arvioinut seuraavien yhteisöjen tavoitteiden toteumaa raportointien perusteella. Arviointikertomuksessa tullaan arvioimaan kaikkien konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Espoon Asunnot Oy

Espoon Asunnot Oy:n tehtävänä on tarjota hyviä ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja nykyisille ja tuleville espoolaisille. Kaupungin kokonaan omistama yhtiö on voittoa tavoittelematon ja sen palveluksessa työskentelee 122 henkilöä.

Tavoite neljän edellisen vuoden aikana aloitettujen asuntojen liukuvasta keskiarvosta on ollut 300 ja toteuma-arvio 205 on jäämässä toteutumatta kahden rakennuskohteen siirtyessä ensi vuodelle.

Osittain toteutuvaksi on arvioitu tavoite vähintään 25 prosentin omavaraisuusasteesta toteuman ollessa 24 prosenttia. Tavoitteen toteutumiseen sisältyy epävarmuutta, eikä ennusteessa ole esitetty asuntojen ja kiinteistöjen myyntejä vuodelle 2026. Muiden tavoitteiden ennustetaan toteutuvan.

Tarkastuslautakunta antoi vuoden 2025 arviointikertomuksessaan suosituksen, että kaupungin tulee huolehtia riittävästä, oikea-aikaisesta ja toteuttamiskelpoisesta tonttitarjonnasta Espoon asuntojen asuntotuotantotavoitteen toteuttamiseksi.

Kaupunkiympäristön toimialan vastauksen mukaan kaupunki varmistaa valtion tukeman asuntotuotannon tarvitsemat tontit vuokraamalla tontteja ensisijaisesti Espoon Asunnot Oy:lle sekä edellyttämällä maankäyttösopimuksissa maanomistajaa luovuttamaan tietyn määrän asuntorakennusoikeudesta kaupungin hyväksymälle valtion tukemaa asuntotuotantoa toteuttavalle taholle. Aloitettujen asuntojen määrä on Espoossa pudonnut alle kahteen tuhanteen vuosittaiseen asuntoaloitukseen. Tämä hankaloittaa myös valtion tukeman asuntotuotannon toteuttamista, koska tehokas asuntorakentaminen edellyttää hankkeiden yhteensovittamista sekä yhteisten toimintojen, kuten pysäköintilaitosten, toteuttamista. Valtuuston hyväksymissä Asumisen ja maankäytön periaatteissa asetetun tavoitteen mukaan noin 20 prosenttia asuntotuotannosta on valtion tukemia asuntoja ja tämän tulisi vastauksen mukaan heikon suhdannetilanteen aikana olla suhteutettuna asuntoaloitusten kokonaismäärään.

Espoon Asunnot Oy on yksi tarkastuslautakunnan vuoden 2026 arviointiaiheista ja lautakunta kuulee yhtiön sekä konsernihallinnon edustajia omistajaohjaustavoitteiden toteutumisesta syksyllä 2026.

toteutumattomaksi, mutta positiivisena nostona on mainittu syksyllä 2026 liikennöinnin aloittavat noin 200 laskentalaitteista linja-autoa, jotka parantavat nousijatiedon data-pohjaa.

Espoon osuuden kuntaosuuksien jakosuhteesta ennustetaan laskevan maaliskuun tasta ja talousarviotavoite yhteisestä suunnitelmasta subventiotavoitteen saavuttamiseksi on ennustettu osittain toteutuvaksi. Viime vuosina Espoon osuus on kasvanut merkittävästi. Kaupunginhallituksen konserni- ja tilajaoston elokuussa alustavasta taloussuunnitelmasta HSL:lle antaman lausunnon mukaan Espoon maksaman reaalisen kuntaosuuden määrän sekä subventiotason tulisi laskea voimakkaammin. Tavoitteena on enintään PKS-omistajaohjaustavoitteiden mukainen osuus 45,9 prosenttia (2027) ja 40 prosenttia (2029) ja infrakustannusten kanssa 59,7 prosenttia (2027) ja 55 prosenttia (2029).

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY

HSY vastaa vesihuolto- ja jätehuoltopalveluista sekä tuottaa tietoa ympäristöstä ja seudun kehityksestä. Sen tehtäviin kuuluvat muun muassa puhtaan veden toimittaminen, jätevesien käsittely, jätehuolto, kierrätyksen edistäminen sekä ilmanlaadun ja ilmaston seuranta.

HSY:n talous kehittyi ennustettua positiivisemmin ja tilikauden tulokseen odotetaan 28 prosentin kasvua talousarvioon nähden. Talousarviotavoitteet tuottavuuden parantamisesta ja talouden tasapainosta ovat toteutumassa. Omavaraisuus on noussut alkuvuodesta. Sen sijaan ympäristöä koskevat tavoitteet eivät ole kaikilta osin toteutumassa. Kierrätysasteen 46 prosentin toteumaennuste jää selkeästi alle 54 prosentin tavoitteen. Sekajätteen määräksi on tavoiteltu enintään 97 kg/asukas/vuosi, mutta toteumaennuste on 114 kg. Sekajätetavoitteen saavuttamiseen panostamisen sijaan omistajat ovat vahvistaneet vuoden 2027 tavoitteen 117 kg tasolle perustellen muutosta realistisemmalla tavoitteella.

HSY:lle on asetettu myös tavoitteita verkostojen saneeraukseen liittyen. Vuonna 2026 toteuma on jäänyt alle edellisvuoden. Tavoite korjausvelan hallintaa koskevan suunnitelman laatimisesta on täyttynyt ja suunnitelma on laadittu.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteumasta on pääosin yhteneväinen konserniraportissa ja PKS-omistajaohjausraporteissa esitettyjen tulostavoitteiden toteumaarvioiden kanssa.

Kokonaan toteutumatta jääväksi arvioitu tavoite liittyy Espoon Asuntojen asuntotuotannon aloituksiin. Osittain toteutuviksi arvioidut konserniyhteisöjen tavoitteet liittyvät lähinnä toiminnan vaikuttavuuteen, kävijämäärien kasvattamiseen ja omavaraisuusasteeseen. Kuluvan vuoden tavoitteita uhkaaviksi riskeiksi on tunnistettu toimintaympäristön

yleisen epävarmuuden lisäksi muun muassa henkilöstön saatavuuteen ja asiakkaiden käyttäytymisen muutokseen liittyvät epävarmuudet.

Erillisen PKS-omistajaohjausraportoinnin perusteella yksittäisistä mittareista toteutuma ovat jäämässä erityisesti ympäristöä ja ilmastopäästöjä koskevia mittareita. HSY:n kierrätysasteen ja sekajätteen toteumaennusteet jäävät tavoitteistaan eikä HSL:n joukkoliikenteen CO₂-päästöt ole laskeneet toivotusti.

Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet ja niiden mittarit on pääosin esitetty selkeästi ja yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta niissä on ilmoitettu lähtötaso tai tavoitearvo, mikä helpottaa toteumien arvioimista. Raportoinnin kannalta myönteistä on, että konserniraportissa on esitetty myös yhtiökohtaisesti riskejä taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen liittyen.

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan arviointityö perustuu lakisääteiseen valtuustokauden kattavaan arviointisuunnitelmaan sekä vuosittaiseen tarkennettuun arviointiohjelmaan. Arvioinnin tulokset julkistetaan vuosittain toukokuussa valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Valtuusto käsittelee vuosittain syyskuussa arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin annetut toimialojen vastaukset, jotka tuodaan tarkastuslautakunnalle tiedoksi ja hyödynnetään suositusten jälkiseurannassa.

Valtuustokauden arviointisuunnitelman tavoitteena on arvioida kattavasti kaupungin palvelujen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Arviointiaiheet on johdettu Espoo-tarinasta, talousarviotavoitteista ja kaupungin lakisääteisistä tehtävistä sekä ajankohtaisista teemoista. Arviointikohteiden valinnassa on huomioitu olennaisuus ja riskiperusteisuus sekä ajankohtaisuus.

Arviointivuoden 2026 aiheita ovat edellä esitettyjen lisäksi muun muassa Kiusaamisen ja kouluväkivallan ehkäisy, Opetuksen tuen uudistuksen eteneminen, Kotoutuminen, Kansainvälisen toiminnan tavoitteet sekä EU-rahoitteinen kehittämistoiminta, Asunnottomuuden ehkäisy, Kaavoitusprosessi sekä lasten ja nuorten huomioiminen kaavoituksessa. Konserniyhtiöistä arvioinnin kohteena on Espoon Asunnot Oy.

Arviointisuunnitelma, tarkastuslautakunnan lausunnot osavuositarkastuksista sekä arviointikertomukset ovat luettavissa Ulkoisen tarkastuksen verkkosivuilla:

<http://www.espoo.fi/arviointikertomus>.

Kuvatiedot

Sivu 3: Juho Kuva

Sivu 9: Kerttu Penttilä

Sivu 16: Pekka Rousi

